

Att läsa rättsfall

För en ovan läsare kan det vara relativt arbetsamt att läsa domar från Sveriges domstolar. Språket är ibland mycket krångligt och paragrafhänvisningar gör ofta att texten känns svårbegriplig.

En dom innehåller mycket information. Även vana läsare av rättsfall läser om ett rättsfall flera gånger för att bättre förstå sammanhanget.

Det kan vara bra att känna till att det finns en fara med att jämföra egna situationer med de situationer som finns beskrivna i olika rättsfall. Det finns många olika omständigheter som kan påverka utgången i ett mål. Fall som liknar varandra i väldigt stor utsträckning kan skilja sig åt på punkter som "ett otränat öga" inte ser. Lagar och rättstillämpning förändras också över tid. Se därför inte rättsfall och lagtext som några absoluta sanningar utan ta dem som utgångspunkt för vidare efterforskningar om vad som gäller i just Ditt fall. Vänd Dig till Din fackförening, en jurist/advokat eller till olika myndigheter för att få deras syn på saken!

För att lättare förstå innehållet i en dom kan det vara bra att känna till hur en dom vanligtvis är uppbyggd. Nedan ser du nedan hur en dom från Arbetsdomstolen vanligtvis är disponerad.

1 Partsangivelse

Fallbeskrivningen inleds med att parterna anges. Exempel:

"Handelsanställdas Förbund

mot

Handelns Arbetsgivareorganisation och Ikea Svenska Aktiebolag i Älmhult."

Den part som nämns först är *käranden*. Det kallas den part som valt att göra "domstolssak" av tvisten. I ovanstående fall är det alltså arbetstagarorganisationen "Handelsanställdas Förbund" som stämt "Handelns Arbetsgivareorganisation" och "Ikea Aktiebolag i Älmhult". På juridiskt språkbruk kallar man de som stämts (här: "Handelns Arbetsgivareorganisation" och "Ikea Aktiebolag i Älmhult") för *svarande*.

2 Bakgrunden till tvisten

Efter partsangivelsen följer en kort beskrivning av vad rättsfallet handlar om för problem. Beskrivningen brukar ta upp de lagrum (paragrafer) som aktualiserats, så att man som läsare snabbt kan avgöra om rättsfallet behandlar en fråga som man är intresserad av att läsa vidare om.

3 Yrkanden och åberopade omständigheter och bevis

Efter en redogörelse för bakgrunden av tvisten följer en beskrivning av vad de olika parterna påstått inför domstolen. Domen inleds alltid med en sammanfattning av vad den stämmande parten/parterna hävdar och hur den (eller de) velat att domstolen skulle döma. Det kan exempelvis gälla krav på skadestånd eller ogiltigförklarande av en uppsägning som ena parten av någon anledning ansett är ogiltig.

Den parts berättelse som på detta sätt sammanfattas först är den som startat domstolsprocessen (dvs. käranden). Därefter sammanfattar domstolen vad motparten (svaranden) invänt i målet. I den här delen av

domen tar domstolen alltså inte ställning till vem som har rätt eller fel i sina krav eller handlingar. Man refererar bara hur parterna argumenterat och vilka bevis de tyckt talat för sin sak.

4 Domskäl

Under rubriken domskäl anger domstolens ledamöter de skäl som man har för den dom man kommit fram till. Man reder under rubriken ut vad man uppfattat att parterna varit ense respektive oense om. Man jämför deras berättelser och resonerar oftast kring deras argument och bevisning. Om det är flera frågor som måste utredas gör domstolen detta ibland – för att vara tydlig - under olika underrubriker, vilket ibland kan uppfattas som förvirrande om man inte är särskilt van att läsa rättsfall.

Ofta gör domstolen hänvisningar till olika lagparagrafer, lagförarbeten och uttalanden som olika auktoriteter på området (exempelvis juridikprofessorer) gjort.

5 Domslut

Under rubriken "Domslut" anges hur domstolen dömt. Beroende på vad parterna yrkat (dvs. begärt) sammanfattar domstolen detta kort och koncist. Om saken tex gällt skadestånd anger domstolen hur stort belopp (om något) som man anser är rimligt. Man tar också ofta upp vem som skall stå för vilka rättegångskostnader i målet.

6 Ledamöter

I slutet av domen anges vilka personer som varit domare ("ledamöter") i målet.

7 Skiljaktig(a)

Om domstolen inte varit enig om domens innehåll kan det anges att en eller flera ledamöter varit skiljaktiga. En domare ("ledamot") kan vara oense med de andra om själva slutresultatet ("domen"); han kan anse att den anställde inte skall få jobbet tillbaka fastän majoriteten i arbetsdomstolen tyckt det. Det kan också vara så att han är överens med de om andra om att den anställde skall få jobbet tillbaka, men ha andra skäl för sin åsikt än de andra. På vilket sätt en ledamot varit skiljaktig (i sakfrågan eller endast i skälen) måste man alltid läsa om i det konkreta fallet.
